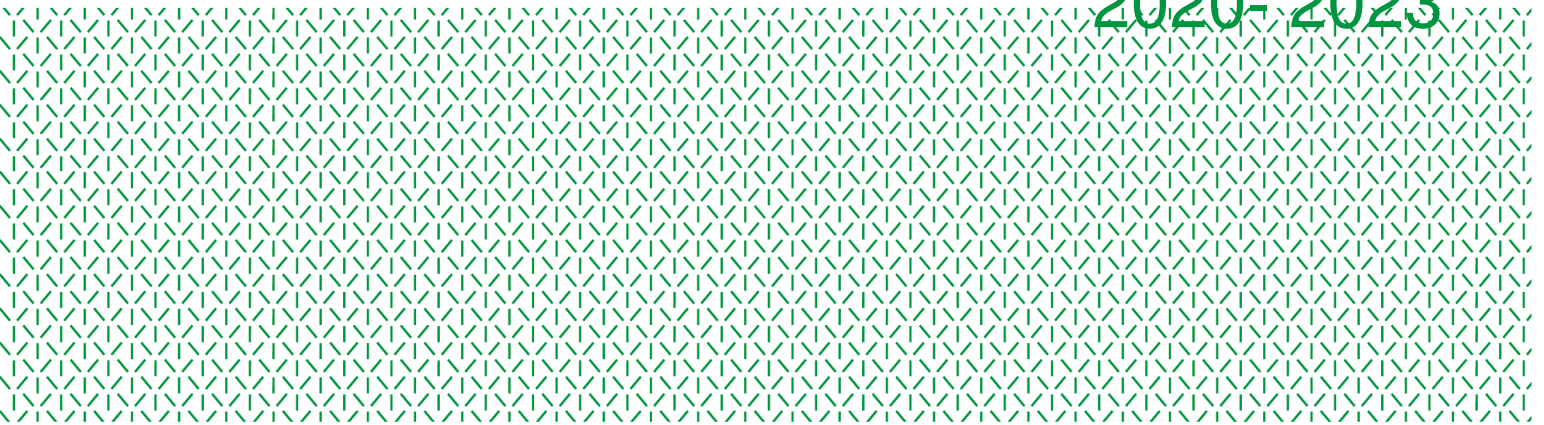

NES
KOMMUNE

FORSLAG TIL KOMMUNAL PLANSTRATEGI 2020- 2023

Innhold

1 Innledning	3
1.2 FNs bærekraftsmål som ramme	3
1.3 Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet	4
2 Utfordringsbildet	5
2.1 Demografi, utbyggings- og boligstruktur	5
2.2 Levekårsforskjeller	5
2.3 Klimaendringer og klimatilpasning	6
2.4 Flere oppgaver og større ansvarsområder til en lavere kostnad	6
3 Temaer for kommunens planarbeid	6
3.1 Utbyggingsstruktur og tettstedsutvikling	7
3.2 Næringsliv og kunnskapsutvikling	7
3.3 Klimaendringer og -tilpasninger	7
3.4 Sosial utjevning og mestring for flest mulig	8
4. Revisjon av kommuneplanen	8
4.1 Erfaringer	8
4.2 Forholdet mellom planstrategien og kommuneplanprosessen	8
5 Revisjon av planer og strategier	9
6 Nasjonale og regionale føringer	11
6.1 Nasjonale regionale og regionale føringer	11

1 Innledning

I tråd med plan- og bygningsloven skal kommunen i begynnelsen av hver kommunestyreperiode utarbeide en planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling.

Dette dokumentet skal klargjøre hvilke planoppgaver vi skal jobbe med i kommunestyreperioden for å legge til rette for ønsket utvikling. Det er et mål å sikre den politiske styringen av planoppgavene som skal prioriteres, og at prioriteringene bygger på en bred vurdering av kommunens utfordringer.

Planstrategien tar utgangspunkt i «Kunnskapsgrunnlag for lokal, bærekraftig samfunnsutvikling i Nes kommune 2020- 2023». Kunnskapsgrunnlaget gir en oversikt over utviklingstrekk og utfordringer i vår kommune, og danner med det et grunnlag for å vurdere planbehovet i kommende kommunestyreperiode. Dette skal bidra til at planleggingen i Nes kommune blir behovsstyrt og ikke mer omfattende enn nødvendig. Planstrategien skal videre ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om den skal videreføres uten endringer.

Kravet om ekstern medvirkning blir ivaretatt gjennom offentlig ettersyn i minst 30 dager. Kravet i plan- og bygningsloven om å innhente synspunkter fra statlige og regionale myndigheter og nabokommuner vil bli oppfylt i denne perioden.

1.2 FNs bærekraftsmål som ramme

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019- 2023, fremheves at FNs bærekrafts mål skal ligge til grunn for kommunens samfunns- og arealplanlegging. Det vises til kunnskapsgrunnlaget for nærmere redegjørelse av dette.

FNs 17 bærekraftsmål er rammen for kunnskapsgrunnlaget og det fremheves seks utvalgte bærekraftsmål som retningsgivende for det videre planarbeidet i Nes (se figur 1):

- God helse
- God utdanning
- Innovasjon og infrastruktur
- Bærekraftige byer og samfunn
- Stoppe klimaendringene
- Samarbeid for å nå målene

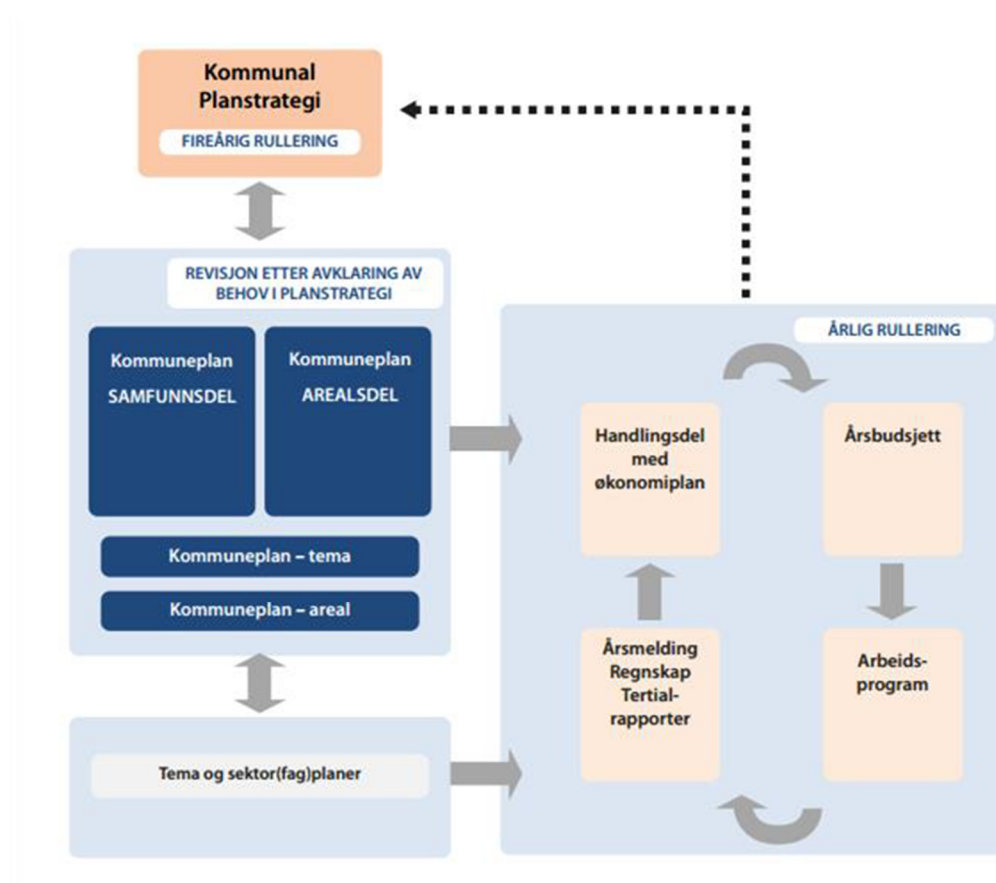
Figur 1: Prioriterte bærekraftsmål

1.3 Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet

Illustrasjonene nedenfor viser henholdsvis koblingen mellom kunnskapsgrunnlaget og kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven og kommuneloven, samt kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet.

Figur 2: Koblingen mellom Folkehelseloven (oversiktsarbeidet som inngår i kunnskapsgrunnlaget) og kommunal planstrategi

Figur 3: Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet

2 Utfordringsbildet

Dokumentet Kunnskapsgrunnlag for lokal, bærekraftig samfunnsutvikling i Nes kommune 2020-2023 peker på status og utviklingstrekk i Nes, og danner grunnlag for å vurdere hvilke nye planer som skal utarbeides i kommunen. Kunnskapsgrunnlaget omfatter også oversikt over innbyggernes helsetilstand og de faktorer som påvirker denne. Nedenfor følger en kortfattet redegjørelse for hovedutfordringene.

2.1 Demografi, utbyggings- og boligstruktur

Vi har en årlig befolkningsvekst på om lag 1,5 %. Veksten gir utbyggingsaktivitet og muligheter for tettstedsutvikling og bedre utnyttelse av infrastruktur. Tettstedsutvikling og attraktive nærmiljø bidrar også til et mer sosialt og økonomisk bærekraftig samfunn.

Kommunen har behov for bærekraftige løsninger for arealbruk, transport og fortetting. Nasjonale og regionale myndigheter forventer at kommunen vurderer vekstmuligheter innenfor eksisterende byggeområder, og at fortettings- og transformasjonspotensialet utnyttes før nye områder foreslås til utbygging. For å redusere tap av verdifull matjord og oppfylle nasjonale mål om å øke matproduksjonen i Norge bør jordvern tillegges betydelig vekt i valg av utbyggingsretning.

Boligstrukturen i Nes består i hovedsak av eneboliger med god spredning utover i kommunen. Dette er en følge av et desentralisert utbyggingsmønster som er historisk basert. Foreliggende statistikk gir en indikasjon på at det i årene fremover i Nes vil være behov for flere boliger med forskjellig størrelse og ulike fasiliteter.

Hensynet til klima, miljø og energi må også vektlegges i valg av utbyggingsstruktur og tettstedsutvikling i Nes kommune. Dette for sikre en fremtidig utvikling som begrenser de negative konsekvensene for klima og miljø i kommunen. For å nå den nasjonale, regionale og lokale målsettingen om reduksjon i klimagassutslipp må kommunen legge til rette for å få redusert den private bilbruken. Et mer konsentrert utbyggingsmønster og fortetting kan redusere transportbehov, gi bedre grunnlag for kollektivtilbud, øke bruk av gange og sykkel som transportform, samt utnytte sosial og teknisk infrastruktur på en bedre måte

God tettstedsutvikling betinger at kommunen legger langsiktige mål og rammer til grunn for utviklingen av lokalsamfunnet. Det gjelder også for næringslivet, som er avhengig av langsiktige og forutsigbare rammevilkår for å lykkes.

Nes kommune har en viktig oppgave som tilrettelegger for langsiktig og forutsigbar næringsutvikling, og som bidragsyter til videreutvikling og vekst i både nye og eksisterende næringer i kommunen.

2.2 Levekårsforskjeller

Trivsel, trygghet, tilhørighet og tilgjengelighet er grunnleggende faktorer for positiv samfunnsutvikling og for vårt folkehelsearbeid. En god oppvekst og kommunens forebyggende arbeid for barn, unge og familier sikres gjennom fokus på dette. Valg av strategier bør bidra til at vi jobber kunnskapsbasert, systematisk og helhetlig med oppvekst i Nes.

I Nes, som i resten av landet, ser vi en økning av innbyggere med utfordringer knyttet til egen psykisk helse. Ensomhet og stress oppleves hos flere unge. Flere undersøkelser viser at befolkningen generelt blir mindre aktiv, og i Nes er det flere inaktive barn og unge enn i fylket og landet for øvrig.

Trygge voksne med høy kompetanse er av vesentlig betydning for kvaliteten på tjenestetilbudet i barnehage og skole. Mesteparten av undervisningen i skolen gis av personale med godkjent utdanning. I barnehagen har under 1/3 av de ansatte en barnehagelærerutdanning. I lys av å realisere en ambisjon om tidlig innsats, så er det en utfordring at denne andelen ikke er høyere.

En god utdanning er grunnlaget for å forbedre menneskers liv. Nes kommune skal gi barn og unge utdanning for framtida i et godt læringsmiljø for alle. Det må derfor jobbes for en positiv utvikling når det gjelder læringsmiljø og læringsresultater i Nes. Kunnskapsgrunnlaget viser at Nes er på riktig vei med hensyn til å realisere dette. En økning i andelen elever som fullfører videregående opplæring indikerer at grunnskolen bidrar til at flere elever får de ferdighetene som er nødvendig for å mestre opplæringen på videregående nivå. Det bør prioriteres å følge opp eksisterende planer som omfatter kommunens arbeid med læringsresultater og læringsmiljø.

2.3 Klimaendringer og klimatilpasning

Globale klima- og miljøutfordringer påvirker også Nes. Klimaet er i endring, det ser vi blant annet gjennom mer intens og lokal nedbør. Dette rammer ofte våre mindre vassdrag, og kan gi flom og jordskred som resultat. Dette er forhold som vi må planlegge for i framtiden. Klimatilpasning er at kommunen må gjøre vurderinger og tiltak for å tilpasse natur og samfunn til effektene av nåværende eller framtidig klima. Disse tilpasningene må gjøres innenfor alle de ulike områdene og sektorene av kommunen.

Det er nødvendig at arealplanleggingen tar hensyn til de økte naturfarene. Det vil være store fordeler ved en helhetlig tilnærming som ivaretar eksisterende økosystemtjenester og naturverdier i planleggingen. En arealplanlegging som tar hensyn til naturfarene er også det viktigste virkemidlet for å redusere faren for tap og skader fra slike naturhendelser. Med tanke på miljøet er det viktig å vektlegge store, sammenhengende og intakte økosystemer i alle arealplaner.

2.4 Flere oppgaver og større ansvarsområder til en lavere kostnad

Nes er en mellomstor kommune i en attraktiv region med gode forutsetninger for å sikre fremtidig vekst og et godt tjenestetilbud.

Vi vil arbeide for å legge til rette for at den enkelte og Nes-samfunnet sikres god velferd, verdiskapning og bærekraftig utvikling. Staten overfører jevnlig flere oppgaver uten nødvendig finansiering. Kommunen er ved inngangen av kommunestyreperioden i en krevende økonomisk situasjon. Det er lagt opp til betydelige innsparinger i driften og igangsatt nødvendig omstillings- og omorganiseringstiltak. Dette utfordrer oss til å finne nye og smartere løsninger på tvers, digitalisere, effektivisere og skape resultater sammen med lokalsamfunnet.

3 Temaer for kommunens planarbeid

Med utgangspunkt i de utvalgte bærekraftsmålene, lokale utfordringer og regionale og nasjonale føringer er det fire områder som bør stå sentralt i kommunalt planarbeid i kommende kommunestyreperiode:

- a) Utbyggingsstruktur og tettstedsutvikling
- b) Næringsliv og kunnskapsutvikling
- c) Klimaendringer og -tilpasninger
- d) Sosial utjevning og mestring for flest mulig

I kommende arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel vil disse temaene bli behandlet, og kommunens mål og strategier vil bli sett i lys av disse områdene.

I arbeidet med arealdelen er det behov for en særlig vurdering av utbyggingsstruktur og tettstedsutvikling, samt klimaendringer og – tilpasninger.

Eksisterende planer og strategidokumenter berører også ovennevnte tema. Eksempelvis kan Helhetlig boligstrategi være et viktig virkemiddel for sosial utjevning, og flere gode leveår i eget hjem for den aldrende delen av befolkningen.

3.1 Utbyggingsstruktur og tettstedsutvikling

Vedtatte nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging setter mål og krav til framtidig tettsteds- og utbyggingsstruktur. Det skal legges til rette for utbygging rundt kollektivknutepunkt og større tettsteder. Det vil også kunne styrke grunnlaget for levende tettsteder, økt kollektivtransport, sykling og gange.

For å møte befolkningsveksten i hovedstadsområdet skal det utvikles regionale byer (jf. Regional plan for areal og transport). Årnes som kommunesenter har rollen som «prioritert tettsted». Grendestrukturen i Nes er historisk basert og bryter med overordnede prinsipper for areal- og transportplanlegging. I framtidig planarbeid blir det viktig å balansere ulike hensyn, og finne noe rom for vedlikeholdsvekst også i de mindre tettstedene.

Kommunedelplan for Årnes gir rammer for videre utvikling av Årnes, og skal sikre at grepene som tas blir helhetlige. Denne planen skal også sikre felles satsning og samordning av virkemidler. Det er viktig at kommunens institusjoner lokaliseres riktig og utbygges i takt med behovet, samt at Årnes har en hensiktsmessig sosial og teknisk infrastruktur. Gjennom etablering av kulturarenaer og ulike typer møteplasser skapes mestring, tilhørighet og opplevelser. Dette vil både være tema i sektorenes planer og i kommuneplanen.

3.2 Næringsliv og kunnskapsutvikling

Nes kommunes beliggenhet i hovedstadsområdet gir gode muligheter som bostedskommune med kort veg til arbeidsplasser, og også gode muligheter for næringsliv med nærhet til markedet. Det er en gjensidig avhengighet mellom den offentlige velferden som kommunen leverer og den private verdiskapingen.

Nes er en stor kornkommune og Norges tredje største landbrukskommune. Landbruksnæringen er en viktig bidragsyter til verdiskapingen. En innovativ landbruksnæring skal sikte mot bærekraftige løsninger og reduserte klimautslipp.

Vi har en viktig oppgave som tilrettelegger for langsiktig og forutsigbar næringsutvikling, og som bidragsyter til videreutvikling og vekst i både nye og eksisterende næringer i kommunen. Vi har en høy andel pendlere. Ved å legge til rette for flere arbeidsplasser i kommunen vil vi kunne redusere andelen pendlere blant egne innbyggere, og tiltrekke oss flere innbyggere. Næringsområdet på Herbergåsen er ferdig regulert og skal utvikles og tilrettelegges for etablering av mange nye bedrifter. Andre næringsområder vil også fortettes og utvikles.

Ved å tilrettelegge for forskningsmiljøer i tilknytning til Esval, vil Nes kunne få nye kunnskapsbaserte arbeidsplasser innen sirkulær økonomi og grønn omstilling. Dette vil kunne bidra til økt innovasjon og et viktig supplement til utvikling av næringslivet i Nes.

Det vurderes som hensiktsmessig å rullere *Strategisk næringsplan* vedtatt i 2016. Dette for å oppdatere kommunens næringspolitikk og beslutte hvilke virkemidler og tiltak som skal velges for å realisere ønskede målsetninger.

3.3 Klimaendringer og -tilpasninger

Nes kommune vedtok gjeldende *Kommunedelplan for klima, energi- og miljø* i 2019. I denne planen styrkes innsatsen med å redusere klimagassutslipp både i egen virksomhet og i Nes-samfunnet. Reduksjoner skal særlig oppnås gjennom en rekke tiltak innen areal og transport, landbruk, kommunal drift, forbruk og avfallshåndtering samt klimatilpasning. I planperioden bør tiltaksdelen rulleres for å sikre at tiltakene er tydelige og tilstrekkelig for at kommunen skal nå sine målsettinger.

Arbeidet med rullering av overordnet Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) er startet i samarbeid med kommunene i Gardermoregionen som del av kommunenes forebyggende beredskapsarbeid. De forholdene som avdekkes i dette arbeidet må følges opp ved kommende revisjon av blant annet kommuneplanen.

Nes kommune setter krav til klimatilpasning og overvannshåndtering ved utarbeidelse av nye reguleringsplaner, men vil vurdere om det er behov for bedre bestemmelser på noen områder i kommuneplanrevisjonen.

3.4 Sosial utjevning og mestring for flest mulig

Sosiale forskjeller og ulikheter i helse er resultat av komplekse sammenhenger. Det finnes ingen enkle løsninger, eller én sektor eller tjeneste som kan ta ansvar alene. En god utdanning er en viktig forutsetning for å lykkes med sosial utjevning og mestring, men vil ikke være tilstrekkelig uten arbeid på tvers av sektorer. Gjennom arbeid med en tverrsektoriell *Mestringsstrategi* kan det settes fokus på livsmestring og ressursmobilisering som kan bidra til sosial utjevning og økt livskvalitet. Strategien er ment å skulle avdekke utfordringer og å legge føringer for et bredt folkehelseperspektiv i all kommunal virksomhet. Økt livsmestring og ressursmobilisering vil kunne bety at flere innbyggere kan leve selvstendig og godt uten offentlig hjelp. Dette er nødvendig om kommunene skal greie å dekke innbyggernes behov innen de økonomiske rammene som Stortinget vil gi kommunene.

4. Revisjon av kommuneplanen

4.1 Erfaringer

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument. Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2013. Arbeidet med arealdelen ble utført parallelt, men ble først vedtatt i 2015. Det ble gjennomført en enklere oppdatering av arealdelen i 2019 («planvedlikehold»), hvor det samtidig ble foretatt en justering av måldelen (fra samfunnsdelen).

For å arbeide mer effektivt med strategisk arbeid, er det ønskelig med kortfattede og tydelige plandokumenter og strategier med enkle rullinger, fremfor omfattende dokumenter og tunge prosesser. Medvirkning må sikres og oppfølging/ gjennomføring av strategier/ planer må vektlegges i større grad.

Efaringene fra planarbeid i etterkant av planstrategien som ble vedtatt i 2015, er at vi har for mange planer og strategiske dokumenter, med til dels overlapp og motstrid. Planprosessene trekker ut i tid. Samtidig er det for lite ressurser og fokus på oppfølging av planene. I noen tilfeller mangler også tilstrekkelig forankring

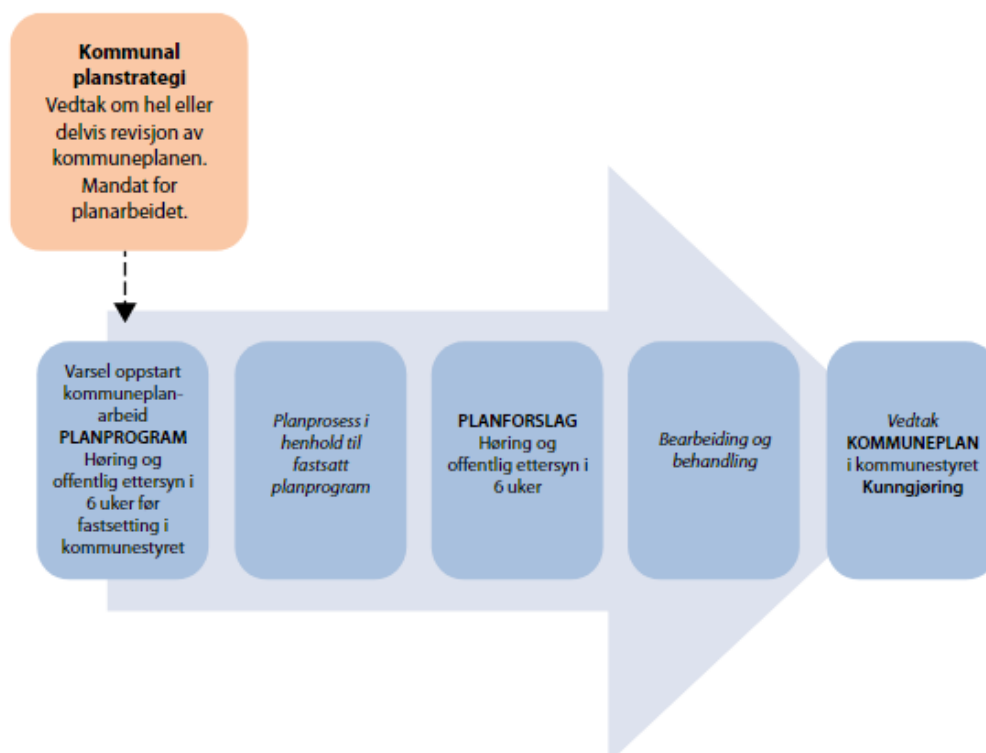
Som følge av omstillingsarbeidet er det nå begrensede ressurser i administrasjonen til å gjennomføre omfattende planprosesser. I planperioden bør rullering av kommuneplanen samt de sentrale planene prioriteres. Strategier kan utarbeides eller rulleres i etterkant av kommuneplanprosessen for å følge opp vedtatte målsettinger. Det vil være behov for tilføring av ressurser for gjennomføring av en god kommuneplanprosess

4.2 Forholdet mellom planstrategien og kommuneplanprosessen

Kommunal planstrategi skal vedtas innen et år etter kommunevalget, dvs. tidlig høsten 2020. Det er behov for å rullere kommuneplanen, og arbeidet bør prioriteres i kommende planperiode. Det anbefales oppstart av arbeidet med rullering av kommuneplanen høsten 2020.

Figuren under viser anbefalt forløp. Innhold og nærmere om prosess vil avklares i arbeid med planprogrammet, som er første fase av planprosessen.

Figur 4: Forholdet mellom kommunal planstrategi og kommuneplanen

5 Revisjon av planer og strategier

Den kommunale planstrategien skal også avklare det øvrige planbehovet i kommunen. I planstrategien synliggjøres større /vesentlige planer og strategiske dokumenter.

OMRÅDE	Vedtatt	Status og merknad	Revisjon/ ny plan
FELLES			
Kommuneplan	2013/2015 (19)		R 2020
Overordnet beredskapsplan	2015		R 2021
Kommunedelplan for klima, energi og miljø	2019	Behov for rullering i perioden. Tiltaksdel rulleres i 2021 (?).	R 2023
Helhetlig oppvekststrategi 2017 - 2027	2017	Strategien skal etter hvert erstattes med en <i>Mestringsstrategi for innbyggere i Nes kommune</i> .	-
Helhetlig boligstrategi		Forventes vedtatt 2020. Ikke behov for rullering i perioden. Tiltaksdel rulleres.	-
Mestringsstrategi			N 2023
Trafikksikkerhetsplan	2014	Handlingsplan vedtatt 2016. Rullering er startet opp.	R 2020
Plattform for helhetlig frivillighetspolitikk	2017	Lokal plattform basert på sentral avtale mellom KS og Frivillighet Norge.	R 2023
Strategiplan for SLT-arbeidet	2018	Anbefales avsluttet og mål/indikatorer synliggjøres i mestringsstrategien. Erstattes med rutiner og prosedyrer i	-

		kvalitetssystemet for å synliggjøre optimal struktur og samhandling i SLT-arbeidet.	
Vold i nære relasjoner	2018	Ikke behov for rullering i perioden.	-
Strategi for Universell utforming	2019	Ikke behov for rullering i perioden.	-
Rusmiddelpolitisk handlingsplan	2016	Ikke behov for rullering i perioden.	-
Alkoholpolitiske retningslinjer	2016	Lovpålagt. Utløper 30. sept. 2020.	R 2020
Kommunikasjonsstrategi	2017	Ikke behov for rullering i perioden.	-
KULTUR OG MANGFOLD			
Kulturminnevernplan	2017	Ikke behov for rullering i perioden. Tiltaksdel rulleres.	-
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet	2019	Behov for rullering i perioden. Tiltaksdel rulleres årlig.	R 2023
HELSE OG VELFERD			
Strategisk helse og velferdsplan	2017	Strategien skal etter hvert erstattes med en <i>Mestringsstrategi for innbyggere i Nes kommune.</i>	-
OPPVEKST OG UTDANNING			
Handlingsplan «Løft i Nes-skolen» 2018 - 2022	2018	Vurderes i forb. med kommuneplanens samfunnsdel.	R 2023
Strategi for kvalitet i barnehage 2018 - 2022	2018	Vurderes i forb. med kommuneplanens samfunnsdel.	R 2023
Strategi for kvalitet i SFO 2018 - 2022	2018	Vurderes i forb. med kommuneplanens samfunnsdel.	R 2023
SAMFUNN OG MILJØ			
Kommunedelplan for Årnes	2019	Behov for rullering i perioden.	R 2023
Hovedplan for Vann, avløp og vannmiljø (VA)	2016	Behov for rullering	R 2023
Strategisk næringsplan	2016	Behov for rullering	R 2023
Helhetlig strategi for utbygging av bredbånd		Kan bli en forutsetning for søknader i framtiden.	N 2023
Reguleringsplaner og strategisk arbeid i kommunal, interkommunal eller regional regi			
Runni		Foreslås lagt ut til offentlig ettersyn våren 2020.	2020
Auli		Offentlig ettersyn jan-mars 2020.	2020
Svarverud		Avventer avklaring gjennom vedtak politisk sak våren 2020.	
Esval		Arbeid pågår.	2020
Opaker		Sees i sammenheng med kommuneplanrullering	N 2021
Regional næringsstrategi for Gardermoregionen		Interkommunal planprosess. Startet 2019.	N
E16 planprosess		Interkommunal planprosess.	N 2020

Som vedlegg følger oversikt over planoppgaver vedtatt i kommunal planstrategi 2016.

6 Nasjonale og regionale føringer

6.1 Nasjonale regionale og regionale føringer

St.meld. nr.17 (2012-2013) «Byggje – bu – leve»¹. Stortingsmeldingen har følgende hovedmål:

- Boliger for alle i gode bomiljø
- Trygg etablering i eid og leid bolig
- Boforhold som fremmer velferd og deltakelse

Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid «Bolig for velferd» (2014-2020)

Strategien tydeliggjør ansvar, oppgaver og forventninger i det boligsosiale arbeidet og bidrar til å koordinere det boligsosiale politikkområdet, der ansvaret er fordelt på flere sektorer og forvaltningsnivåer. Regjeringen har fastsatt følgende nasjonale mål og prioriterte innsatsområder for det boligsosiale arbeidet:

- Alle skal ha et godt sted å bo
 - Hjelp fra midlertidig til varig bolig
 - Hjelp til å skaffe en egnet bolig
- Alle med behov for tjenester. Skal få hjelp til å mestre boforholdet
 - Forhindre utkastelser
 - Gi oppfølging og tjenester i hjemmet
- Den offentlige innsatsen skal være helhetlig og effektiv
 - Sikre god styring og målretting av arbeidet
 - Stimulere til nytenkning og sosial innovasjon
 - Planlegge for gode bomiljøer

Omsorg 2020, Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015- 2020.

Planen følger opp St. meld. 29 Morgendagens omsorg, og som oppfølging av meldingen skal det utformes og utprøves nye modeller for framtidens institusjons- og boligløsninger.

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, fastsatt ved kgl. res. 26.09.2014.

Hensikten med retningslinjene er å oppnå samordning av bolig-, areal- og transportplanleggingen og bidra til mer effektive planprosesser. Retningslinjene skal bidra til et godt og produktivt samspill mellom kommuner, stat og utbyggere for å sikre god steds- og byutvikling. Planlegging av arealbruk og transportsystem skal fremme samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, god trafiksikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Planleggingen skal bidra til å utvikle bærekraftige byer og tettsteder, legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling, og fremme helse, miljø og livskvalitet.

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, fastsatt ved kgl.res. 28. september 2018.

Kommunene, fylkeskommunene og staten skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene (klimatilpasning).

Klimatilpasning og utslippsreduksjoner må sees i sammenheng der det er relevant. Det er viktig å planlegge for løsninger som både reduserer utslippene og reduserer risiko og sårbarhet som følge av klimaendringer.

¹ Ny stortingsmelding er under utarbeidelse, og forventet ferdigstilt i løpet av 2020.

Formålet med planretningslinjene er å:

- a. sikre at kommunene og fylkeskommunene prioriterer arbeidet med å redusere klimagassutslipp, og bidra til at klimatilpasning ivaretas som hensyn i planlegging etter plan- og bygningsloven.
- b. sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunene.
- c. sikre at kommunene bruker et bredt spekter av sine roller og virkemidler i arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning, og bidra til avveining og samordning når utslippsreduksjon og klimatilpasning berører eller kommer i konflikt med andre hensyn eller interesser.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, vedtatt ved kgl. Res. 14.05.2019
Regjeringen vektlegger at vi står overfor for store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

FNs 17 bærekraftsmål skal ligge til grunn for kommunens samfunns- og arealplanlegging. Dokumentet utdyper en rekke nasjonale prioriteringer som skal følges opp gjennom kommunal og regional planlegging.

Fylkesmannens forventningsbrev 2020

Fylkesmannen belyser sentrale oppgaver som kommunene forvalter og som Regjeringen har klare forventninger om. Brevet sendes til kommunene med utgangspunkt i Fylkesmannens rolle som formidler av nasjonal politikk til lokalt nivå.

Det pekes spesielt på at klima og areal- og transportplanlegging, samfunnssikkerhet, massehåndtering og boligsosialt arbeid bør være tema som kommunene prioritert høyt i sitt planarbeid i 2020.

En rekke tema med tilhørende forventninger omtales i brevet, nedenfor følger et utdrag

- Plan- og bygningsloven pålegger kommunen å forebygge risiko gjennom sin rolle som kommunal planmyndighet. Kommunene må generelt sikre bedre kvalitet på risiko- og sårbarhetsanalysene av arealplanene som vedtas.
- Risikobildet er i endring og kommunen bør ha spesiell oppmerksomhet mot konsekvensene av klimaendringer og sårbarheten i IKT og samfunnskritisk infrastruktur. Øvrige tema som kommunene bør fokusere på i 2020 er:
 - vurdere sårbarheten og nødvendige tiltak i egen infrastruktur og tjenesteproduksjon,
 - sikre gode ROS-vurderinger og vedta nødvendige planbestemmelser i arealplanene, spesielt i skredutsatte byggeområder og områder med storulykkesvirksomhet.
- Kvalitetsreformen Leve hele livet innføres i samarbeid med flere av kommunens tjenesteområder, frivillig sektor og andre aktører i lokalsamfunnet. Fylkesmannen forventer at kommunestyrene behandler og vedtar løsningene som skal være basert på analyse av kommunens egne utfordringer og behov.
- Kommunen skal fremme folkehelse og utjevne sosiale helseforskjeller innen de oppgaver, og med de virkemidler, kommunen er tillagt. Fylkesmannen forventer derfor at nasjonale

normer og standarder for godt folkehelsearbeid inkluderes i kommunenes planarbeid, og at psykisk helse inkluderes som en likeverdig del av folkehelsearbeid.

- Kommunene er viktige for gjennomføringen av den nasjonale strategien for boligsosialt arbeid, Bolig for velferd og følgende tiltak prioriteres i 2020:
 - tilrettelegge for at vanskeligstilte barnefamilier bor i egnet bolig
 - etablere arbeidsprosesser for helhetlig tilbud av boliger og bo- og oppfølgingstjenester for mennesker med rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser som mangler eller risikerer å miste boligen sin.
 - tverrfaglig arbeid i den løpende oppgaveløsningen og i kommunens arbeid med langsiktige, strategiske planer.
- De fleste kommuner vil oppleve store demografiske endringer i kommende kommuneplanperioder. Andelen eldre vil øke. Det er viktig at kommunene analyserer dette i kommuneplanprosessene og legger strategier for gode fremtidige tjenester og samfunnsutvikling tilpasset befolkningens behov.
- Dyrka og dyrkbar jord her har stor betydning for nasjonal matforsyning og matberedskap. Fylkesmannen vil derfor ha en svært streng praksis, for omdisponering til andre formål. Kommunen bør særlig følge opp at
 - nasjonale jordvern- og matproduksjonsmål tillegges stor vekt og at omdisponering av dyrka og dyrkbar jord unngås,
 - retningslinjene i regionale planer følges opp i kommunal planlegging for å sikre jordvern og matproduksjon,
 - det innarbeides jordvernmål og strategier for landbruk, klima- og energi og landbruksbasert næringsutvikling i kommunens planstrategier og overordnede planer.
- Digitaliseringen av kommunenes arealplanlegging må videreutvikles. Nasjonal geodatastrategi er bl.a. rettet mot effektiv tilgang til arealplaner i alle planfaser. Gode plandata og oppdatert planregister er avgjørende for raskere saksbehandling, forvaltning, og en mer pålitelig datatilgang for offentlige virksomheter, innbyggere og næringsliv.

I *Fylkesmannens forventningsbrev til kommunal arealplanlegging 2019* ble klima og areal- og transportplanlegging, massehåndtering og boligsosialt arbeid i plan høyt prioritert.
<https://www.fylkesmannen.no/nb/oslo-og-viken/plan-og-bygg/sideoppbevaring/forventninger-til-kommunal-planlegging/>

6.2 Regionale planer

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus (R-ATP)

Den regionale planen prioriterer enkelte lokale byer og tettsteder der befolkningsvekst kan gi kundegrunnlag for bredt handels- og tjenestetilbud, kollektivtransport som er god nok til å bli et naturlig førstevalg, og at innbyggerne kan gå og sykle til arbeidsplasser, fritidsaktiviteter og andre daglige gjøremål. Årnes er det prioriterte tettstedet i Nes kommune. I følge retningslinje R3 «Bolig- og arbeidsplassvekst i prioriterte vekstområder», forventes det at kommunen utarbeider et dimensjoneringsgrunnlag der 80 % av bolig- og arbeidsplassveksten skjer innenfor prioriterte vekstområder. Funksjonsblanding av arealbruk skal vektlegges.

Regional plan for handel, service og senterstruktur (2018-avventer behandling av innsigelse hos KMD)

Planen er sammen med R-ATP viktig for å styrke utviklingen av byer, tettsteder og sentrumsområder i Akershus.

Regional plan for klima og energi i Akershus (2018)

Regional plan for klima og energi i Akershus med handlingsprogram ble vedtatt i fylkestinget 18.juni 2018. Den regionale planen har ikke juridisk bindende virkemidler, men skal legges til grunn for statlig, regional og kommunalt arbeid med klima og energi.

Overordna mål:

Det direkte klimagassutslippet i Akershus er redusert med 55 % innen 2030, og med 85-90 % innen 2050 sammenlignet med utslippsnivået i 1991.

Felles strategier

- Bruke offentlige innkjøp som et aktivt verktøy.
- Bruke miljøledelse som et verktøy i offentlige og private virksomheter.
- Øke kunnskap og kompetanse om klimafotavtrykk hos offentlige og private virksomheter og innbyggere.

Planen setter en rekke mål for direkte utslipp fra transport, stasjonær forbrenning, avfall og avløp og landbruk, samt målsetninger for reduksjon av indirekte utslipp.

Øvrige gjeldende regionale planer:

- [Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Akershus 2016-2030 - Aktivitetsløftet](#)
- [Regional plan for handel, service og senterstruktur i Akershus](#)
- [Regional plan for innovasjon og nyskaping i Oslo og Akershus](#)
- [Regional plan for kulturminner og kulturmiljøer i Akershus 2007-2018 - Spor for framtiden](#)
- [Regional plan for masseforvaltning i Akershus](#)
- [Regional plan for vannforvaltning av Glomma vannregion](#)